

SİRKÜ : 2011/08

KAYSERİ

Konu : Sosyal Güvenlik ve İş Hukuku Mevzuatında

31.03.2011

Torba Kanunla Yapılan Değişiklikler ve Yeni Düzenlemeler (3)

Muhasebe, Personel Müdürlükleri'ne

Bundan önceki iki sirkülerlerimizde; **25.02.2011 tarih ve 27857 sayılı 1 inci mükerrer Resmî Gazetede yayımlanmış bulunan 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunda** yer alan 5510 sayılı SSGSS Kanunu, 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu ve 4857 sayılı İş Kanunundaki değişiklik ve yeniliklerle ilgili düzenlemeler arasından seçtiğimiz konulardan, "Sosyal Güvenlik Kurumu alacaklarının yeniden yapılandırılması" ve "18 yaşından büyük 29 yaşından küçük erkek sigortalılar ile 18 yaşından büyük kadın sigortalıları ilâve istihdam olarak işe alan işverenlere sağlanacak prim desteği" ile "bundan önceki prim desteklerinden yararlanan işverenlerin ayrıca 5 puanlık prim indiriminden de yararlanacakları" na ilişkin konularda açıklamalar yapılmıştı. Bu sirkülerimizde ise;

- Bağımsız çalışanlarla şirket ortaklarına (Bağ-Kur'u sona erdirmeden) SSK ' lı çalışma imkânı,
- İhale konusu iş yapan işverenlerin 5 puanlık prim desteğinden yararlandırılmaması,
- Aylık prim ve hizmet belgesini işyerine asma zorunluluğunun kaldırılması,
- Erken doğum yapan kadın sigortalıların kullanamadıkları doğum öncesine ait izni,
- 01.10.2008 sonrası dönemde sağlık yardımı almaya devam eden 18 yaşından büyük kız çocuklarının durumlarındaki değişiklik nedeniyle kesilen sağlık yardımlarına yeniden kavuşmaları,
- Kurumca hatalı ya da yersiz ödendiği tespit edilen gelir, aylık vb. her türlü ödemelerin faizsiz olarak tahsil süresi,

hakkında açıklamalar yapılmıştır.

1- Bağımsız çalışanlarla şirket ortaklarına (Bağ-Kur'u sona erdirmeden) SSK'lı çalışma imkânı

Şirket ortaklığı veya vergi kaydı devam eden Bağ-Kur sigortalısı başka bir işyerinde ücretle SSK'lı olarak da çalışabilecek ve çakışan bu hizmetlerden SSK sigortalılığına öncelik tanınacaktır.

Böylece hizmet çakışmalarındaki “önce başlayan sigortalılık hali kesintiye uğrayıncaya kadar devam eder” kuralı sona erdiğinden, Bağ-Kur'lular bundan sonra SSK kapsamında emekli olabilmek için son 3,5 yılda işyerini kapatmayacak, işyerini veya ortaklık hisselerini başkalarına devretmek zorunda kalmayacak, bu faaliyetlerini sürdürürken başka bir işyerinde ücretli olarak fiilen çalışmak suretiyle SSK sigortalısı olabileceklerdir.

5510 Sayılı Kanunun “Sigortalılık hallerinin birleşmesi” ne ilişkin 53 üncü maddesinin birinci fıkrasına göre; sigortalının 4/a (SSK), 4/b (Bağ-Kur) ve 4/c (Emekli Sandığı) kapsamındaki sigortalılık hallerinden birden fazlasına aynı anda tabi olmasını gerektirecek şekilde çalışması halinde öncelikle 4/c kapsamında sigortalı olunuyordu. 4/c kapsamında çalışma yok ise bu defa diğer iki sigortalılık halinden “**ilk önce başlayan sigortalılık ilişkisi esas alınarak**” sigortalı olunuyor ve ilk önce başlayan sigortalılığın kesintiye uğraması halinde de sonra başlayan çalışmaya göre ki sigortalılık hali başlatılıyordu. Bir başka anlatımla, kendisine ait işyerinden veya bir şirkete ortaklığından dolayı (4/b) Bağ-Kur sigortalısı olan bir kişi, aynı dönemde başka bir işyerinde ücretli olarak çalıştığı takdirde, önce başlamış olan Bağ-Kur sigortalılığı devam ettiği için (4/a) SSK sigortalısı olamıyordu. Oysa bir şirketteki cüzi hissesi dolayısıyla Bağ-Kur'lu olan fakat bir başka işyerinde ücretle çalışmak zorunda olan veya ortağı olduğu şirketin resmiyette (kâğıt üzerinde) varlığı devam etmesine rağmen faaliyetini sürdürememesi nedeniyle ücretle bir işte çalışmak zorunda kalan kişiler, Bağ-Kur'lulukları devam ettiği için fiilen ücretli olarak çalıştıkları işyerinden SSK kapsamında (4/a) sigortalı olamıyorlardı. Üstelik fiilen çalıştıkları işyerinde kazaya uğramaları halinde de iş kazası yönünden sorunlar yaşanıyor ve mağdur oluyorlardı. Ayrıca Bağ-Kur'a göre SSK'dan emekli olma, yıl ve gün şartları bakımından halen daha kolay ve SSK emekli aylıkları da daha fazla olduğundan, Bağ-Kur'lu olan kişiler SSK şartlarında emekli olabilmek için bağımsız çalışanlar işyerini kapatmak veya başkasına devretmek keza şirket ortağı olanlar da ortaklık hisselerini başkalarına devretmek suretiyle Bağ-Kur'luluklarını sona erdirmek ve üstelik bundan sonra da 3,5 yıl daha SSK sigortalısı olarak bir işte ücretle çalışmak zorunda idiler.

6111 Sayılı (Torba) Kanununun 33 üncü maddesinde yapılan düzenlemeyle 5510 sayılı Kanununun “Sigortalılık hallerinin birleşmesi” ne ilişkin 53 üncü maddesinin birinci fıkrası hükmü, 4/c lilerle ilgili kısmı hariç tamamen değiştirilmiş olup **01.03.2011** tarihinden itibaren

yürürlüğe girmiş olan yeni düzenlemeye göre; **sigortalının 4/a, 4/b ve 4/c kapsamındaki sigortalılık hallerinden birden fazlasına aynı anda tabi olmasını gerektirecek şekilde çalışması halinde öncelikle 4/c (Emekli Sandığı) kapsamında sigortalı sayılacaktır. Ancak sigortalının aynı anda 4/a ve 4/b kapsamındaki sigortalılık statüsüne tabi olmasını gerektirecek şekilde çalışması halinde ise 4/a (SSK) kapsamında sigortalı sayılacaktır.** Dolayısıyla bundan sonra yukarıda bahsedilen sıkıntıların yaşanması, işyerini kapatma veya başkasına devretme ya da şirketteki ortaklık hisselerini başkalarına devretme ve bunların yanı sıra 3,5 yıl daha ücretli çalışma gerekliliği gibi zorunluluklar artık söz konusu olmayacak ve böylece Bağ-Kur sigortalıları da SSK'lılar gibi daha erken ve dolayısıyla daha az prim ödeyerek emekli olabileceklerdir. Son 7 yılda en fazla hizmet hangi statüde ise o statüde emekli olunacağından aslında yeni uygulamada da yine son 3,5 yılda SSK'lı olarak çalışma ve prim ödeme şarttır. Ama bunun için artık işyerini kapatmaya, devretmeye, vergi kaydını sildirmeye ya da şirketteki ortaklıktan ayrılmaya mahal olmayacaktır.

2- İhale konusu iş yapan işverenler 01.03.2011 tarihinden itibaren 5 puanlık prim desteğinden yararlanamayacaktır!

6111 Sayılı (Torba) Kanun ile 5 puanlık prim indiriminden yararlanılmasına ilişkin usul ve esaslarda iki değişiklik yapılmıştır. Bu değişikliklerden birincisi, bu Kanunun 74 üncü maddesiyle 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun geçici 7 ve geçici 9 uncu maddelerine ilişkin prim desteğinden yararlanmakta olan işverenlerin 5 puanlık prim desteğinden de yararlanmalarını sağlayan değişiklik olup, detayları 21.03.2011 tarih ve 2011/06 sayılı sirkülerimizin **2.2** nci maddesinde açıklanmıştır.

6111 Sayılı Kanunun 38 inci maddesiyle yapılan ve **01.03.2011** tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiş bulunan ikinci değişiklik ise; 5510 sayılı Kanunun 81 inci maddesinin birinci fıkrasına 5763 sayılı Kanunla eklenmiş olan "malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinden işveren hissesinin 5 puanlık kısmına isabet eden tutarın Hazinece karşılanması" na ilişkin (ı) bendindeki "Bu fıkra hükümleri kamu idareleri işyerleri ile bu Kanuna göre sosyal güvenlik destek primine tabi çalışanlar ve yurt dışında çalışan sigortalılar hakkında uygulanmaz" ibaresinin, "**Bu bent hükümleri; 08.09.1983 tarih ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile 04.01.2002 tarih ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki alım ve yapım işleri ve 4734 sayılı Kanundan istisna olan alım ve yapım işleri ile uluslar arası anlaşma hükümlerine istinaden yapılan alım ve yapım işlerine ilişkin işyerleri ve bu Kanuna göre sosyal güvenlik destek primine tabi çalışanlar ile yurt dışında çalışan sigortalılar hakkında uygulanmaz**" şeklinde değiştirilmesiyle gerçekleşmiştir. Dolayısıyla ihale konusu bu işleri yapan işverenler **bu güne kadar yararlandıkları 5 puanlık prim desteğinden 01.03.2011 tarihinden itibaren artık yararlanamayacaklardır!**

3- Aylık prim ve hizmet belgesinin “işyerine asılması” zorunluluğu kaldırılmıştır.

Bu güne kadarki uygulamada işverenler; işyerinde çalışan sigortalıların isimleriyle, aylık prim matrahlarını ve prim ödeme gün sayılarını gösteren ve de aslı Kuruma verilmiş olan aylık prim ve hizmet belgesini işyerinde “çalışanların görebileceği bir yere asmak” mecburiyetinde idi. 5510 sayılı Kanun gereği yapılan denetimlerde aylık prim ve hizmet belgesinin işyerinde asılı olmadığı tespit edildiğinde ve hatta cari döneme ait olan belgenin değil de geçmiş aylardan birine ait belgenin asılı olması halinde de Kurum tarafından aylık asgari ücretin brüt tutarının 2 katı tutarında idari para cezası uygulanmakta idi. Bu uygulamaların dayanağı olan 5510 sayılı Kanununun 86 ncı maddesinin altıncı fıkrası hükmü, Torba Kanununun 40 ıncı maddesindeki düzenlemeyle yürürlükten kaldırıldığından, artık aylık prim ve hizmet belgesinin işyerine asılmasına da mahal bulunmamaktadır.

4- Erken doğum yapan kadın sigortalı doğum öncesine ait izninden erken doğum nedeniyle kullanamadığı kısmını, doğum sonrasına ait izin süresi ile birleştirerek kullanabilecek ve SGK ‘dan bu sürenin geçici iş göremezlik ödeneğini de alabilecektir.

Bilindiği üzere 4857 sayılı İş Kanununun 74 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca “kadın işçilerin doğumdan önce sekiz ve doğumdan sonra da sekiz hafta olmak üzere toplam on altı haftalık süre için (yani dört ay) çalıştırılmaması esastır.” Çoğul gebeliklerde ise bu sürelerle 2’şer hafta ilâve edilmesi gerektiğinden toplam 5 ay çalışmayarak doğum izni kullanmaları gerekmektedir.

Bugüne kadar ki uygulamada hamile kadın işçinin uzman hekim tarafından tespit (ya da tahmin) edilen tarihten önce doğum yapması halinde, doğum öncesine ait 2 aylık izin süresinden erken doğum nedeniyle kullanılmayan kısmı doğumdan sonra kullanılmamakta idi.

6111 Sayılı (Torba) Kanununun 76 ncı maddesi ile İş Kanununun 74 üncü maddesinin birinci fıkrasına “**Kadın sigortalının erken doğum yapması halinde ise doğumdan önce kullanamadığı çalıştırılmayacak süreler, doğum sonrası sürelerle eklenmek suretiyle kullandırılır.**” Cümlesi eklenmiş ve aynı şekilde (Torba) Kanununun 29 uncu maddesi ile 5510 sayılı Kanunun geçici iş göremezlik ödeneğiyle ilgili 18 inci maddesinde de benzer şekilde değişiklik yapıldığından, bundan sonra erken doğum yapan kadın sigortalılar, doğum öncesine ait izin süresinden erken doğum nedeniyle kullanamadıkları süreyi, doğum sonrasına ait izin süresi ile birleştirerek kullanacak ve dolayısıyla istirahat parasını da alabilecektir.

5- 01.10.2008 tarihinden önceki dönemde sağlıktan yararlanan 18 yaşından büyük kız çocukları, bekâr olmaları ve bir işte çalışmadıkları sürece sigortalı olan anne veya baba üzerinden sağlık yardımı alabilecek, bir işte çalışmaya başladıkları veya evlendikleri takdirde sağlık yardımları kesilecek ama işten ayrıldıkları veya boşandıkları takdirde de tekrar başlatılacaktır.

Hatırlanacağı üzere 506 sayılı Kanun döneminde sigortalı olan anne veya babanın erkek çocukları orta veya yüksek tahsil yapmadıkları takdirde 18 yaşını doldurdıkları tarihten itibaren Kurumun sağlık yardımlarından yararlandırılmıyordu. Fakat kız çocukları için böyle bir sınırlandırma olmadığından, onlar evlenmedikleri ya da bir işte çalışmadıkları takdirde 18 yaşından sonra da sağlıktan yararlanmaya devam etmekte ve bir işte çalışmaları veya evlenmeleri halinde kesilen sağlık yardımları, işten çıkmaları veya boşanmaları halinde tekrar başlatılıyordu.

01.10.2008 tarihinden itibaren yürürlüğe giren 5510 sayılı Kanunla, sigortalıların erkek ve kız çocukları arasında ki yukarıda bahsedilen ayrıcalık kaldırılmış bulunmaktadır. Yani kız çocukları da artık orta veya yüksek öğrenim görmüyorsa 18 yaşını doldurduğu tarihten itibaren sigortalı anne veya babası üzerinden sağlık yardımı alamamaktadır. Buna rağmen, **5510 sayılı Kanunun geçici 12 nci maddesinin sekizinci fıkrası** hükmü uyarınca, Kanunun yürürlüğe girdiği 01.10.2008 tarihinden önceki (506 sayılı Kanun döneminde) sigortalı anne veya babası üzerinden sağlık yardımı almakta olan 18 yaşından büyük, bekâr ve de çalışmayan kız çocuklarına bir ayrıcalık tanınarak bunlar 01.10.2008 tarihinden sonra da sağlıktan yararlanmaya devam ettirilmiş ve geçici 12 nci maddenin sekizinci fıkrasında ifade edildiği gibi **“durumlarında değişiklik olduğunda sağlık hizmetlerinden yararlanma koşulları bu Kanun hükümlerine göre yeniden belirlenir”** hükmü uyarınca bu kız çocuklarının, bir işte çalışmaya başladıklarında veya evlendiklerinde kesilen sağlık yardımları, sonradan işten çıkmaları ya da boşanmaları halinde (5510 sayılı Kanun hükümleri dikkate alınarak) tekrar başlatılmıyordu. İşte 6111 sayılı (Torba) Kanunla, işten ayrılmasına veya boşanmasına rağmen sigortalı anne veya babası üzerinden sağlık yardımı alma hakkını kaybetmiş durumda olanlarla bu hakkı ileride kaybetmesi muhtemel olan kız çocukları, yeniden sağlık güvencesine kavuşturulmuştur. 5510 Sayılı Kanunun geçici 12 nci maddesinin sekizinci fıkrasına eklenen **“Kız çocuklarının durum değişikliklerinin ortadan kalkması halinde, bu kişiler tekrar ilgili kanunlarına göre bakmakla yükümlü olunan kişi sayılır”** cümle/hükmü uyarınca bundan böyle **01.10.2008 tarihinden önceki dönemde 18 yaşını doldurmuş olmasına rağmen sigortalı anne veya babası üzerinden sağlık yardımı almış ve 01.10.2008 tarihinden sonra da sağlık yardımı almaya devam etmekte iken, bir işte çalışma veya evlenme nedeniyle sağlık yardımı kesilmiş olan kız çocukları tekrar sağlık yardımına kavuşturulmuş olup, bunlar ile bugüne kadar sağlık yardımı kesintisiz devam etmiş olan diğer kız çocukları da ileride bir işte çalışmaya başlamaları veya evlenmeleri halinde kesilecek olan sağlık yardımları işten çıkmaları ya da boşanmaları halinde tekrar başlatılacaktır.**

Sigortalı anne veya babanın 01.10.2008 tarihinden sonraki dönemde 18 yaşını dolduran kız çocuklarının (malûl telakki edilecek derecede sakat veya hasta olanlar hariç) tahsil yapmadıkları takdirde, sağlıktan yararlanmalarının mümkün olmadığı bir defa daha hatırlatılmasında fayda mülâhaza olunmakta ve bunların **genel sağlık sigortalısı** olmak için Kuruma müracaatta bulunarak sadece genel sağlık sigortası primi ödemek suretiyle Kurumdan sağlık yardımı almaları tavsiye olunmaktadır.

6- Kurumca hatalı ya da yersiz ödendiği tespit edilen gelir, aylık vb. her türlü ödemelerin faizsiz olarak (geriye) tahsil süresi uzatılmıştır.

5510 Sayılı Kanunun 96 ncı maddesindeki düzenlemeler uyarınca; Kurumca işverenlere, sigortalılara, isteğe bağlı sigortalılara, Kurumdan gelir ve aylık almakta olanlara ve bunların hak sahiplerine, genel sağlık sigortalılarına ve bunların bakmakla yükümlü olduğu kişilere fazla veya yersiz olarak yapıldığı tespit edilen bu Kanun kapsamındaki her türlü ödemeler, kasıtlı veya kusurlu davranışlardan doğmuş ise hatalı işlemin tespit tarihinden geriye doğru en fazla 10 yıllık sürede yapılan ödemeler, bu ödemelerin yapıldığı tarihlerden itibaren hesaplanacak kanunî faiz ile birlikte genel hükümlere göre tahsil olunmaktadır. Torba Kanunla bu hususta herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Ancak **fazla veya yersiz olarak yapıldığı tespit edilen ödemeler Kurumun hatalı işleminden kaynaklanmış ise** bu takdirde hatalı işlemin tespit tarihinden geriye doğru en fazla 5 yıllık sürede yapılan ödemeler toplamı, ilgiliye tebliğ edildiği tarihten itibaren 3 ay içinde ödenmesi halinde ayrıca faiz istenmemekte idi. Torba Kanunun 44 üncü maddesindeki düzenlemeyle bu 3 aylık süre **24 aya çıkarılmıştır**. 24 aylık sürenin dolduğu tarihten sonra yapılacak ödemelerde ise bu sürenin sonundan itibaren kanunî faiz hesaplanacaktır.

Bilgi ve gereği rica olunur.

